

Oglasi, pripisane itd. ...

Oglasi za predbrojbu, oglase itd. ...

od naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Na list na vrijeme ne primi, ...

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ Narodna poslovice.

Izrazi svakog četvrtika o ...

Netakani dopisi se ne vraćaju, ...

Pojedini broj stoji 10 h, ...

Uredništvo i uprava nalazi se u ...

Odgovorni urednik i izdavačelj Jerko J. Mahulja. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 12).

Naša ratna mornarica.

Kadno se je nedavno razpravljalo u austrijskoj delegaciji o proračunu naše ratne mornarice, osvrnuli smo se i mi ukratko na prigovore jednog češkog i jednog hrvatskog delegata proti upravi ratne mornarice.

Česki delegat Kaftan biran je svake godine u delegaciju, gdje igra važnu ulogu kao jedan od najvrjednijih mjernika i tehničkih strukovnjaka u Austriji. Delegat Kaftan uzelo je rieč kao prvi govornik nakon izjavitelja o proračunu c. k. ratne mornarice u austrijskoj delegaciji.

Danas vraćamo se na onu razpravu nakanom, da izerpimo nešto obširnije govore spomenutih delegata pa da učinimo mi nekoje prigovore i izrečemo nekoje opravdane želje u pogledu naše ratne mornarice.

On je upozorio svoje drugove na veću važnost, koju ima naša ratna mornarica obzirom na obranu naših primorskih zemalja i osobito na važnost, koju ima za svezu naših obala sa nutarnjimi pokrajinama monarhije. Osvrnuv se na viest rimskoga lista „Avanti“ po kojoj bijaše brod talijanske ratne mornarice „Vittorio Emanuele“ sagrađen na temelju nacrti našeg ratnog broda „Karla VI“, preporučio upravi ratne mornarice da se u buduće bolje bdije, da nedodju nacrti naših brodova u tuđe ruke. Brod „Karla VI.“ jest po sudu bivšega ministra talijanske ratne mornarice Behtola jedan od najboljih brodova što je imadu najveće pomorske vlasti. Nacrti toga broda, koji bijaše sagrađen između god. 1895—1900 na brodogradilištu tehničkog zavoda u Trstu netko je ukradio i tuđoj državi odstupio.

Već ta okolnost — reče govornik — je sama po sebi veoma neugodna. Pogodniji biva pako još veća ako se nacrti naših ratnih brodova — kako se je već dogodilo — izdajnički izručuju našim dušmaninom. Najveća odgovornost pada dakle na upravu brodogradilišta, kojoj je pravu mornarice povjerila gradnju ratnih brodova te čuvanje dotičnih nacrti.

Govornika veseli što smo dotjerali tako daleko, da možemo graditi ratne brodove na domaćem tlu, nu upravo radi toga jesmo odlučno proti tomu, da bi se pošli plodovi una naših mjernika u tuđe ruke. Nadajmo se, da će uprava mornarice u tom pogledu provesti strogu stragu, o njoj izvestiti delegaciju i uvesti najstrožiji nadzor u tom obziru.

Na koncu preporučio je delegat Kaftan upravi vojne mornarice, da bi se u buduće kod krštenja ratnih brodova obačala i na česki narod.

Hrvatski delegat Biankini požalio je o u slučaju rata Dalmacija, nebi imala vojne obrane od još slabe ratne mornarice, te je iztaknuo potrebu željeznice u Novi, da u slučaju blokiranja obale Dalmacija neostane bez ikakve svezu sa nutarnjosti monarhije. Zatim je govorio o zadacih trgovačko-kolonijalnih ratnog brodovlja, o potrebi, da se podupre bro-

darstvo i zibarstvo na korist ratne mornarice. Govornik priznaje, da je pod sadašnjim zapovjedništvom ratne mornarice baruna i admirala Spauna popustila mržnja proti hrvatskomu jeziku, nu ipak još neopaža, da bi se dalo hrvatskomu jeziku ono mjesto koje mu se pristoji.

Preporučio upravi ratne mornarice, da se u vojničkoj akademiji na Rieci provedu temeljite preinake i da se tamo uči poviest stare hrvatske mornarice, koja je obostojala još prije postanka monarhije. Zatim protumači razmjernost broja hrvatskih, njemačkih i inadžarskih časnika u ratnoj mornarici te pita, da se providi za što veći broj domaćih časnika. Dotaknuv se još pitanja trogodišnje službe kod ratne mornarice i pomilovanja vojničkih bjegunaca, zaključio sa pozivom na državu, da traži i nađe u zadovoljstvu narodah svoju obranu i najbolju svoju sigurnost.

Zapovjednik mornarice barun Spaun odgovorio je na razne primjetbe predgovornika. On priznaje, da bijahu počinjene sa nacrti vojnih brodova zloporabe, nu naši potanki nacrti nisu dosli u tuđe ruke. U ostalom — reče — postupalo se je proti dotičnoj osobi sudbeno i sada se pobrinusmo, da se takovi događaji neponove.

Uprava mornarice polaže veliku važnost na to, da časnici govore sa momčadi hrvatskim jezikom. U svrhu uvedeni su tečaji za poduku u hrvatskom jeziku te se je na akademiji ratne mornarice pomnožilo satove za poduku u tom jeziku. Onaj između pitomaca akademije, koji dobije nedovoljan red u tom predmetu, nemože u viši razred!

Ove bi bile u kratko glavne primjetbe naših delegata glede uprave vojne mornarice koje nas pobliže zanimaju i odgovor na te primjetbe od strane zapovjednika ratne mornarice baruna Spauna.

U strukovnjačka razglabanja delegata Kaftana glede snage i vrijednosti naše ratne mornarice, nemožemo se upustiti, jer nemamo za to znanja ni potrebitih podataka, ali jedno možemo i kao nestrukovnjačji potvrditi, — da je naša ratna mornarica pod sadašnjim zapovjedništvom bolje napredovala, i da je bila za nju — kako nam reče prošle godine obar — poznavaal iste — prava sreća, što je nasliedio svoga predčasnika upravo admiral Spaun.

Zao nam je što nije barun Spaun pobio tvrdnju delegata Kaftana glede izdajničkih kradja nacrti najnovijih brodova ratne mornarice iz tehničkog zavoda u Trstu. On je doduše priznao, da bijahu nekoji stariji nacrti ukradeni i krivci kažnjeni, nu navode rimskog lista, odnosno izpoviedi talijanskoga ministra o kradji nacrti „Karla VI.“ nije pobio. Da su pako takve kradje moguće u rečenom zavodu proizlazile odalje, što je u onom zavodu 2—300 podanika talijanskoga kralja, koji nemožu biti vjerni ni pouzdani kao što su domaći radnici.

Posve opravdan čini nam se zahtjev češkoga delegata, da se u buduće uzme u obzir kod poimenovanja novih ratnih

brodova također česki narod. Bratski nam česki narod ima na to pravo po svojem broju, po svojoj kulturi i po svomu bogatstvu.

Hrvatski delegat Biankini kao da ne vjeruje u iskreno tobož prijateljstvo i savezništvo Italije, pak u zabrinutosti za sigurnost naših obala; želi, da bi se naša ratna mornarica u toliko ojačala a da bi mogla za svaki slučaj uspješno braniti te naše obale bilo proti komu. Opravdana je također njegova dalnja želja, da bi za dobio hrvatski jezik kod ratne mornarice ono mjesto, koje ga ide po broju momčadi, koja je hrvatske narodnosti i koja se tim jezikom služi. Mi smo onomadnje izjavili na tvrdnju profesora Hickmanna, da imade nalme samo u ratnoj mornarici 46 po sto vojnika slavenskih narodnostih, da su njegovi podatci netočni i nepouzadani i da smo stalni, da imade barem 70—80% Hrvata i drugih Slavena u toj mornarici. Kod one izjave ostajemo i sada, jer znamo, da je niža momčad ogromnom većinom naše krvi i našeg jezika.

Istina je doduše, i to žalostna istina, da je častništvo skoro izključivo drugenarodnosti i jezika nego li je momčad i da je većina podčasnika njemačke ili talijanske narodnosti. Časnici naše trgovačke mornarice jesu na glasu po čitavom svijetu zbog svoje vještine i odvažnosti. Ti časnici jesu ogromnom većinom Hrvati iz Dalmacije, hrvatskoga Primorja te iz takozvanog austrijskog Primorja. Po tomu bi se dalo zaključivati, da imade i među časnici ratne mornarice odgovarajući dio častništva iz onih pokrajina i onoga naroda. Ali tomu nije tako. Časnici ratne mornarice jesu skoro izključivo Nijemci i Talijani. Naravska posljedica tomu jest pritužba delegata Biankini-a, da se hrvatskomu jeziku u ratnoj mornarici nedaje ono mjesto, koje ga ide, jer gospoda časnici nepoznaju dostatno taj jezik, jezik svoje momčadi, niti ga mogu dostatno naučiti u pomorskoj akademiji na Rieci u ono četiri tečaja ma i koliko bilo s jedne strane dobre volje, a s druge propisane strogosti.

Još jednu valja da iztaknemo.

Poznata je činjenica, da su Hrvati dali Austriji — recimo samo u posljednjih pedeset godina — najbolje i najglasovitije vojskovođe i generale, da su nadalje bili hrvatski zapovjednici naše trgovačke mornarice uvijek njoj na diku i ponos, pa uzprkos tomu nenalazimo u ratnoj mornarici ni u prošlosti ni u sadašnjosti među višim častništvom muževa naše krvi i jezika, koji bi se bili osobito odlikovali. Tomu nemože biti drugi razlog nego li je taj, da među častništvom ratne mornarice nima Hrvata, ili da su samo, riedki, a ti da se nemogu iztaknuti bilo s kojeg razloga. Po našem nemjerodavnom sudu nebi bili stalno hrvatski časnici ratnoj mornarici na sramotu ili na štetu, kad mogu oni biti među prvimi u kopnenoj vojsci i na svjetskom glasu u trgovačkoj mornarici.

Želja delegata Kaftana, da se naime, kod imenovanja ili krštenja vojnih brodova

ratne mornarice uzme u obzir također česki narod, valjalo bi protegnuti na sve Slavene Austro-Ugarske. Naša ratna mornarica nije ni njemačka ni mađjarska, već austro-ugarske monarhije, u kojoj satinjavaju Slaveni većinom, i u kojoj nose iste terete, kao što ih nose Nijemci i Mađjari. Ti Slaveni imadu dakle nepobitno pravo, da se bar u buduće uprava ratne mornarice osvrne i na njih kod krštenja novih brodova. Do sada nenosi nijedan ratni brod — u koliko nam je poznato — koje slavensko ime ili naziv, a to nam se čini, da nije pravedito.

Zadovoljite dakle gospodo i u tom pogledu opravdanim željam slavenskih naroda monarhije, jer su zadovoljni narodi najbolja obrana i zaštita prijestolja i države.

Iz Poreča u Pulu.

Ovih dana donio je jedan tršćanski talijanski list dopis iz Beča, u kojem govori o prenosu zemaljskih ureda i zemaljskog sabora iz Poreča u Pulu.

Na uvodu govori dopisnik o imenovanju dra. L. Rizzi-a, načelnika puljskoga, zemaljskim kapetanom za Istru. — Neznam — kaže — da li ga je postavila na onu stolicu prevejena hitrina, ili lukavi oportunizam, ili njegova mlada opreznost ili sve to zajedno. Povjest nesastoji od samih činjenica, ali ni od samih uzroka, već također i od posljedica, a moja je dužnost, da vam odavle označim te posljedice.

U ovdasnih vladinih krugovih nesmatra se više tajnom ono, što mora da uzsliedi u Istri kao politički logična posljedica imenovanja dra. Rizzi-a.

Iz Poreča preći će u Pulu nesamo sjedište istarskoga sabora da tamo zasjeda, već također i uredi zemaljskog odbora.

Istarski „signorotti“, koji su sanjali, da će za uvijek trajali ono blaženo patrijarhalno stanje stvari u porečkoj tvrdjavi, će se griziti, ali će morati, da grizu zvalno, nu na koncu konca neće im preostati drugo nego priznati, da je dr. Rizzi bio uvijek njihov, te ga neće moći okriviti radi izdajstva, neće li, da sami sebe obruže.

Nu nakon seobe iz Poreča u Pulu, poslije sabora i zemaljskoga odbora, viditi ćete za nedugo i seobu biskupske stolice.

Siromašni Poreč! Gorka je tvoja sudbina, što moraš nakon stoljednog i slavnaog prvenstva stupiti u skromno kolo ostalih gradića, dremajućih uz zeleno more! Zar ćeš se ogrnuti kraljevskim plaštom Istre kao Cezar u togu, čekajući smrtni udarac? Ja to neznam; vi to znate možda bolje od mene. Ja opažam samo, da se njegova sudbina morala tako svršiti i da je uzaludna svaka borba proti zakonom provjesti.

Dočim će se Poreč zaogrnuti crminom, okitit će se Pula sjajno i svečano, a mjestna sebičnost slaviti će jeđnu od svojih orgija, izsmjehivajući, bilo i nehote, porečke narodne hire, ili još više odurnosti, iskrene do stanovitve točke, istarskih „signorotta“, što se imaju sastati pod ...

krepkom zaštitom topova, pušaka i ratnih brodova Austro-Ugarske.

Dra. Rizzi-a nositi će kano pobjeditelja i on će biti — Bog nas od toga sve očuvao — spomenikom ovjekovječen kao glasoviti načelnik, dobrotvor i preporoditelj Pula.

Tako je u poviesti zabilježeno.

Politički pregled.

U Puli, dne 24. februara 1904.

Austro-Ugarska.

U sjednici austrijske delegacije od dne 17. delegat Biankini, pošto bijaše razprava prekinuta, postavi četiri interelacije na ministra izvanjskih posala.

Iza odborske sjednice sastaje se svi delegati na razpravu o redovitom vojnom proračunu. Delegat knez Lobković potuži se, da konjogojstvo nije dostatno u Češkoj uređeno, jer da se vojna uprava na to dovoljno neobazire.

Mladoćeski delegat dr. Fiedler govorio je o državopravnom značenju mađarskih vojnih zahtjeva i o austro-ngarskoj nagodbi.

U subotu imala je austrijska delegacija dvie sjednice, u kojima je razpravila vojni proračun. U popodnašnjoj sjednici odgovorio je ministar rata Pitreihli na mnogobrojne upite, koje stavise nanj razni delegati.

U 8 sati na večer nastavljena je sjednica, u kojoj bijaše prihvaćena izvanredna potreba za vojsku. Tim je austrijska delegacija dovršila svoj posao. U ponedjeljak dne 29. o. m. obaviti će se treće čitanje, proglasiti ugarske delegacije odgovor i zaključiti zasjedanje delegacija.

Istoga dana poslije podne u 5 sati bio je u carskom dvoru objed na čast delegata. Poslije objeda razgovarao je vladar sa delegatima i to po najviše o vojničkih pitanjih. Delegat Kaftan rekao je car i kralj, da se je pitanju o novih topovih posvetilo mnogo pažnje na što je delegat odgovorio: Veličanstvo, mi vršimo svuda svoju dužnost, a naša bi se revnost podvostručila, kad bi unutrašnje prilike bile za nas povoljnije. Car odgovori: nadajmo se, da će se i one skoro popraviti. Zatim je Kaftan spomenuo češke zahtjeve, naročito češko sveučilište u Moravskoj, jer češki djaci da nemogu u Prag, gdje je sveučilište puno a za bečko sveučilište manjka djacima znanje njemačkoga jezika. Car: djaci moraju i njemački učiti. — Kaftan: dakako, Veličanstvo, oni će to i učiniti, ako im se nebudu materijski jezik zastavljao. Car: To nije potrebno. Kaftan: Mi se pouzdajemo u pravičnost i otčinsku dobrotu Vašega Veličanstva.

U Kraljevu Gradcu u Češkoj obavio se je prošlog petka naknadni izbor za jednog zastupnika na carevinskom vieću. Glasovi se podijelise na pet kandidata te je potrebit uzi izbor, koji će se obaviti dne 26. o. m. Najviše glasova dobi češki agrarac Srđinko, a za njim samostalni agrarac prof. Sternberg. Izmeđuju ove dvojice obaviti će se uzi izbor, te će stalno biti izabran Srđinko, koji će stupiti u mladoćeski klub.

Iz Zagreba dolazi viest, da predstoji umirovljenje odjelnog predstojnika bogoslovija i nastave Armina Pavića. Na njegovo mjesto imao bi doći sadašnji predstojnik pravosudja dr. Marjanović, a mjesto ovoga bio bi imenovan predstojnikom pravosudja član stola sedmorice dr. Posilović. Sadašnji predstojnik Pavić da se je zamjerio hanu Pejačeviću usljed nekih krivih obavijesti.

Srbija.

Iz Biograda pišu, da je postalo stanje na Balkanu usljed rusko-japanskog rata vrlo ozbiljno. To stanje, da se odrazuje osobito u Srbiji. Usljed toga, da je nastao u Biogradu zbliženje političkih stranaka, koje bijahu do sada nesamo u sporu jedna s drugom, već takodjer i u samih

pojedinih strankah. Kao prvi čin toga približenja jest spojenje obiju radikalnih tabora i s druge strane sveza radikalaca sa samostalci, koji nisu drugo nego li raztrašeni dijelovi nekadašnje liberalne stranke. Obistinili li se ova viest, to bi ona mogla biti od velikog zamašaja za Srbiju, koju su do sada ponajviše slabile doma i vani strančarske zadjevice, kojima su se služili neprijatelji Srbije na njezinu štetu.

Hungarska.

Iz Sofije javljaju, da je vlada proglasila obsadno stanje u širini od 30 kilometara uzduž ciele turske granice od Kistendzila do Crnoga mora. Veli se, da je to izposlovalo bugarski zastupnik u Carigradu Načević, koji je to savjetovao svojoj vladi da predusretne izazivu Turske. On je svoju vladu uvjerio, da Turska ne može sada voditi navalnog rata.

U Staroj Srbiji pokrenuše Arnauti ustanak poticanjem svojih pristasa na carigradskom dvoru. Turska je naime tražila povod, da uzmogne pojačati svoje čete uzduž srbske granice. U posljednjih okrajih između Arnauta i turskih četa kod Djakova i njegove okolice, sudjelovalo je 15.000 Arnauta, te su obje stranke imale znatnih gubitaka. Arnauti se protivno uvedenju reforma u Macedoniji i u Staroj Srbiji i radi toga demonstriraju na okoli protiv turskoj vladi, a u istinu ovakvi njoj sukobi dolaze samo u prilog, jer u tomu nalazi izliku za zatezanje provedenja obećanih reforma u spomenutih pokrajinah.

Rusija.

Posljednje doba dolaze vrlo riedke viesti sa joišta. Prve viesti, vrlo povoljne za Japance: bijahu kasnije posve oprovrgnute ili dobrahno promijenjene. Poznavaoci odnošaja na dalekom iztoku predviđaju, da će se rat između Rusije i Japana zategnuti više nego li se očekivalo. Rusija neprpravna za ratovanje, izbjegavati će svaki zamašnjiji sukob sa neprijateljskom vojskom sve dotle, dok nebudu u stanju, da na val samu na protivnika. Glavna će se biti bitka na kopnu, daleko od mora, kamo neće moći Japanci svojim brodovi i topovi. Glavno zapovjedništvo ruskih četa pozuzeti će ministar rata Kuropatkin, koji se je odlikovao u rusko-turskom ratu na Balkanu i koji je bio desna ruka poznatog ruskog vojskovođe generala Skobelova.

Franina i Jurina.

Fr. Si čul Jurina, da su postali Biejamin i Guejelin kunsiljeri?

Jur. Ča to morda nemeřitaju onake personi?

Fr. Aj si, ter je varamente teško dva onakovu nač.

Jur. Jenemu da će dat komun ministrat dotu svetega Jure, a drugi da će bit njegov rispetor.

Fr. Ča da se oni sverlavli dalmatinski dotepuh-gladuh ruga s našima ljudi i njim govori da su šćavili.

Jur. E, brate moj, takovo ti je to, furešto blago, dojde u naše kraje gladno i žedno, kod nas se naloče i nažere, pak onda se te mrečine rugaju s našima domaćima ljudi.

Fr. Donke još se ti Nikošit-Gustolačan ni navadia pameti, ter je bio lani nekoliko miseci u velikih školah, ako se ne varam jušto u Rovinju.

Jur. Je bia je, ali ča je koristi: osel u štulu, osel iz stale.

Fr. Po majku svića kad sam tu sviću upalja, preporučija bih je našim Manjadvorčanom, da svakemu takovemu potepulu pokazaju vrata i s kopuni stave na put, neka ide od kud je doša.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Podružnica družbe sv. Cirila i Metoda u Puli, obdržavati će svoju glavnu skupštinu u nedjelju dne 28. veljače u 11 sati u jutro u sokolskim prostorijama, uz dnevni red: 1. Pozdrav predjednika; 2. izvješće tajnika; 3. izvješće blagajnika; 4. izbor nove uprave i delegata za glavnu skupštinu družbe; 5. Možebitno. Odbor.

Registri za obće porez od tečevine, II., III. i IV razreda za dvogodište 1904./1905. u smislu § 58. zakona od 25. oktobra 1896. l. d. z. br. 220 odnosno čl. 38. odnosne provedbene naredbe, izloženi su na uvid porezovnika u dane od 22. t. m. do uključivo 6. marča 1904. kod preznog odsjeka c. k. kot. poglavarstva u Puli, (Corsin Francesco Giuseppe br. 10, II. kat) za običnih uredovnih sati.

Pazinski kotar:

Bezramna agitacija. Iz tinjanske obćine pišu nam, da obilaze u Kringine koje šarenjačke perjanice od kuće do kuće i da imane od župljana križeve ili podpise na neku molbu, kojom se molji preč. biskupski ordinarijat, da bi njim slao "jednoga" župnika. Na toj molbi da nije rečeno za kojeg se plavana molji, jer to će napisati naknadno, ali je svakomu, koji nepeše u mačju tikvu poznato, koga one perjanice pod "jednoga" razumjevaju.

Oni se dapače hvale, da je tinjanski načelnik bio u poslu tog župnika kod presvj. g. biskupa i da sam biskup želi, da se tako sakupi podpise.

Mi tomu nevjerojemo i radi toga upozorujemo preč. gospodu na ordinarijatu na gornju molbu, koju će im poslati sa onako izrabljenimi podpisi.

Porečki kotar:

Novavas. Pišu nam ođanle ovo: Nas "Parroco" Toso izpuknuo je 2. o. m. koristima (pjevačima) naše crkve fulminantnu depešu, da ako nebudu redovito i marljivo pobađjali kor za vrieime sv. obreda i nedjelja, da će ih bezodvlačno odpuštiti i imenovati druge. Na ovaj glasoviti ultimatum odgovoriše svi pjevači kora pismom, kojim polazu svoju službu, s razloga što je taj gospodin reformator uveo u crkvi i u kora takove novotarije, što je sasvim uništio hrvatsko pjevanje i hrvatski jezik istisnuo iz crkve, a uveo latinski i talijanski. Ovaj pop-reformator, revan tumač namjera njegove ekscelencije biskupa, na prvi dan korizme čitao je oprost (indult) samo u talijanskom jeziku, a blagoslov pepela bio je latinski kao što su i novi pjevači pjevali sve u latinskom jeziku. Pak je na to mrmljao i nezadovoljan bio, što je to proti obicaju od starine, te pop, kad je vidio da se puk bunri, reče: „chi non vuol ascoltare esca fuori di qui, fino adesso jera come che iera, e adesso sarà altrimenti; vi ho publicado dimencia in vostro linguaggio, e oggi appartien in nostro", na što su nekoi otišli iz crkve. — Evo ovako nas uređuje ordinarijat porečki i ovako otčinak se brine za spas naših duša. Za danas dosta, drugi put više.

Koparski kotar:

Iz Bazeta. U subotu dne 6. III. priredila je odvješnja hrv. čitaoćna ples, za svoje članove i prijatelje koji je bio dobro pobječen od strane gostova akoprem je bilo vrlo slabu vrieime i neprestano kišlo. Kod plesa udaraše je "Narodna glasha" iz Brezovice (Hrpelje) koja je izvadjala samo narodne komade i tako točno, da su ih sami najtjniji pohvalili. Dvorana bila je krasno ukrašena zelenjem, slavjanskim grabovima, narodnim slikama itd. Buzetali Hrvati izkazali su se i tog puta. Pokazali su, da su kadri i kod priredivanja plesnih zabava prekoračiti Italijane. Plesalo se je sve do 6 sata u jutro. Tada smo popratili glazbu do Fontane koja nas je putem kratkočasa sa narodnim koracnicama kao n. pr. Oj Banovići, Napreje za stave Slave, Djačkom korac. itd. Svršilo je sve u najboljem redu. Opazili smo i ovog puta od kolike potrebe bi nam bila jedna velika dvorana i ne samo za ovu već i za druge narodne svrhe.

Zahvaljujemo se ovim putem p. n. g. koji su ulazninu preplatili, a tako i onim koji nijesu mogli prisustvovati a poslali na dar i to jesa:

Flego Ante, Spincić K 2. — N. N. Pulj po Žanetu K 2. — Pulj sabranih po istom kod Republike K 2. — Gjurto Corazza K 3. — Ivo Sanečić K 3. — Stihović Joso, Pulj 2. — Dr. Henrik Stepančić K 4. — A. Šćitar K 2. — Gospođja K. M. iz Liburnije poslala K 2. — M. Sanković K 2. — Cerovac ud. Dinka K 3. — Dr. Ivo Letis K 3. — Fabijančić Jakov K 1. — Gregorec Janko K 1. — Zuletić Ante K 1. — Črnja Niko K 1. — Zigante Ivo K 1. — Paulčić N. K 1. — Jakac Andre K 1. — Črnka Ante K 1. — Vidović N. K 1. — Raspolić Petar K 1. — Salamon Albert K 1. — Katka Kraić K 1. — Rađe K 1. — Cerovac Blažinčić K 1. — Draščić Brambel K 1. — Čeh Rudolf K 1. — Zlatić Matko K 1. — Lorenzutti K 1. — Sovdat N. K 1. — Kučera 30 hel. — Vivoda 20 hel. — Draščić 20 hel.

Uzorna talijanska obćinska uprava. Iz Roča pišu nam prijatelji: Kao što u mnogih talijanskih obćinah Istre uprava izpod svake kritike, tako bijaše i uprava ove obćine strašno zanemarena.

Talijansko-krajejski upravitelji su znali, da se neće dugo moći održati na obćini proti složnoj volji ogromne većine obćinara, pak su pustili neka stvari idu kako im se hoće nemareći da li je to na korist ili na propast obćine. Oni su znali, da mora biti, primjerice, obćinski proračun predložen od 15. decembra svake godine, nu njih nije za to bila glavna jer bijahu višni na milost i zaštitu porečke gospode — i tako nepredložise proračuna u opredijeljeno vrieime. Sadašnjoj narodnoj upravi nije preostalo drugo nego naknadno sakupiti podatke i sastaviti proračun te ga odposlati višim oblastim na odobrenje, da sadašnja uprava nije odgovorna za grieh odstupivše uprave. Mi se nadamo, da će sve to uvažiti prepostavljene oblasti, kojim je poznato naše stanje i koje su same poslale svoje odaslanike amo, da se uvjere o nemarnoj dosadašnjoj upravi.

Tako se je uvjerio odaslanik političke oblasti iz Kopra o zanemarenom i zapuštenom vodjenju vojničkih posala, dočim je odaslanik zemaljskog odbora kazao bivšemu načelniku kod predaje uredu novomu načelniku, da bijaše dosadašnja uprava u velikom neredu.

Da je nesrećom koja naša obćinaka uprava bila u ovakvom neredu, stalno bi bio zemaljski odbor preporučio vladi raspust zastupstva ili bi nam bili poslali komesara, da uredi upravu.

Novi tamburaški odbor. Iz Dekanih pišu nam, da se je i tamo ustrojio novi tamburaški zbor, koji broji već sada 16 članova. obojog spola: Mladi tamburaši vježbaju se marljivo. pod vjestim ravnan-

Nastavak u prilogu.

i velikimi žrtvami krasnu upravo zgradu već pred 7—8 godina, ali u njoj su do sada miševi gospodarili jer školske oblasti ili njihovi predstavnici nisu održali mužke riječi. Što da drži narod do takvih oblasti?!

Otvorena mjesta. C. k. financijsko ravnateljstvo u Trstu otvorilo je najtežje na mjesto privremenog financijskog perovodje za okružje onoga ravnateljstva. Molbe o dovršenih nauci i o poznavanju zemaljskih jezika valja predložiti u roku od 4 čedna, računajući od dne 6. o. m. na predsjedništvo c. k. financijskog ravnateljstva u Trstu.

Na zemaljskom sudu u Trstu otvoreno je mjesto poslužnika. Molbe treba predložiti predsjedništvu zemaljskoga suda u Trstu do 21. marča o. g.

Odlazak g. Campitelli-a iz Poreča. Čitamo u talijanskih listovih, da se je konačno dne 13. o. m. odelio iz Poreča bivši zem. kapetan g. dr. M. Campitelli. Na obali sakupiše se poglavice crkvenih i svjetskih oblasti, članovi zem. odbora i zem. činovnici. U ime onih pozdravi odlazećeg tajnik zem. odbora g. dr. Scampicchio zahvaliv im se za brige, što ih je imao za podređene činovnike. Njemu se zahvalio na laskavim riječih g. Campitelli naglasiv, da je smatrao uvijek zem. činovnike kao svoje sinove.

Zivahno pozdravljen od prisutnih od-plovi g. Campitelli u svoje rodno mjesto Rovinj.

Zem. činovnici javljaju kroz novine, da su naručiti umjetnički izradnju burmaticu, koju će u znak zahvalnosti predati bivšemu svomu poglavaru.

Bezobrazluk službenog jaslara. Službeni list tršćanske vlade hoće da opravda postupanje uprave gradjevno tehničkog zavoda „Stabilimento tecnico Triestino“ i držanje vlade napram istomu u pitanju inozemnih radnika u tom zavodu, te što u tom zavodu drži ponajviše radnike iz kraljevine Italije na štetu domaćih radnika i na pogibelj domaćeg brodograditeljstva.

U tom ho zavodu gradi ratna mornarica naše monarhije svoje brodove te bijahu prošle godine ukradeni nacrti oklopnjače „Karlo VI“ i prodani talijanskoj vladi, koja je po tih nacrtih gradila svoje brodove, kako je to proizaslo iz glasovite sudbene razprave proti rimskom listu „Avanti“ odnosno njegovu uredniku zastupniku Ferri-u koga je tužio bivši talijanski ministar Bettolo. O tih kradnjah bijaše govora i u austrijskoj delegaciji te je na upit českoga delegata Kafana odgovorio zapovjednik ratne mornarice barun Spaun, da bijaše u tom zavodu kradnja u starije doba, nu o kradji nacrtia „Karlo VI.“ neredi ništa.

Kradnja bijaše dakle u tehničkom zavodu i to bez sumnje od strane tuđjih radnika. Nu uprava onog zavoda drži uzprkos tomu još uvijek tuđe radnike a službeni jaslar pere zavod i vladu tim, da ih nema baš toliko, koliko se misli. Evo što on kaže: Kod brodogradnje kod sv. Marka imade 55 talijanskih podanika, koji su rođeni u našoj monarkiji i 80 rođenih u kraljevini, ukupno dakle 130 talijanskih podanika. U tvornici strojeva kod sv. Andrije imade 39 talijanskih podanika rođenih u našoj monarkiji i 32 rođenih u Italiji, ukupno dakle 71. Svih dakle talijanskih počanika imade 206 koji su zabavljeni što kod gradnje brodova, što kod gradnje strojeva za te brodove — i taj ogromni broj talijanskih radnika čini se službenom jaslaru malenkost — premda je na hiljade domaćih radnika bez posla i zaslužbe i akoprem je samo jedan dost, da potini lopovsku kradnju, kao što bijaše već počinjena.

Nezverujemo, da bi trpila talijanska vlada niti jednoga austrijskoga podanika kod brodogradnje svoje ratne mornarice.

Još jedna „Legina“ škola u Istri. Talijansko školsko (P) društvo knai obnoviti tečajem ove godine osim spome-

ntnih jurve 4 škola u zadnjem broju našega lista i petu i to u što kraćem roku, jer čeka samo vladinu dozvolu glede, poudke u vjeronauku. Ta peta „Legina“ škola niknuti će u selu „Sv. Jakov, nedaleko Nerezinah, u občini Osacr.

Za tu školu sagradila je osorska občina sama zgradu te ju je ponudila „Legi“ koja ju je milostivo primila i učitelja za istu imenovala.

Obćinari osorski, zar Vam je pravo, da Vaša gospođa bacaju Vaš novac u onake Zalostne i nečiste svrhe, t. j. za ruznarodjenje Vaše dječice?!

Sjednica zemaljskog kulturnog vieća obdržavala se je prošlog čedna u Poreču, da viećaju odbornici o nabavi potrebštinah u gospodarske svrhe. Prihvaćena bijaše ponudba tvrdke Ara i Vizzich u Trstu, koja se obvezuje, da će dobariti 10—20 vagona čis.oga, dvaput rafiniranog sumpora za cianu od K. 13-05, K. 13-45, K. 14-20, K. 14-90 i K. 14-90 za 100 kigr. Ista tvrdka dati će 500 kvintala modre galice po K 45 na postoji u Trstu i Tomazevu Zindru po K 5-35 franko u svih lukah i željezničkih postajah.

Ministar Wittek u Trstu. Dne 16. o. m. stigao je željeznicom iz Beča u Trst ministar željeznica pl. dr. Wittek u pratnji nekotih viših činovnika svoga ministarstva. Stidećeg dana pregledao je ministar radnje oko gradnje nove luke i nove željeznice, te urede ravnateljstva državnih željeznica u Trstu. Kod njegovog dolazka nebijade službenog dočeka.

Oluja na zapadnih obalah Istre. Dne 15. o. m. diglo se more oko gradića zapadne Istre tolikom silom, da je nanielo velikih stehah ladjam i lukobranom u Izulj, Piranu, Rovinju itd. Ni najstariji mornari nesjećaju se takove oluje. U Piranu n. pr. nanielo je uzburkano more samo na lukobranu do 30.000 K stete; većih i manjih steta imade i u ostalih gradovih uz zapadnu obalu.

Da li „Pola“, „Pulj“ ili „Pula“? Nekotji naši listovi pišu ime našeg grada sa „Pola“ drugi „Pulj“ a treći „Pula“; mi bismo želili, da budemo glede tog pisanja svi složni. Naziv „Pola“ nemože biti pravilan, jer je taj naziv čisto talijanski, ili njemački. Što se tiče naziva „Pulj“ čini nam se istotako nepravilan, jer ga naš narod nikada ili riedko rabi. Nitko ne kaže: „idem u Pulj“ ili: „dolazim iz Pulja“ već svaklo: „idem u Pulu“, dolazim iz „Pule“ itd.

Po našem dakle nemjerodavnom mntenju i nefitologičkom znanju imalo bi biti najpraviinije: Pula, Pule. Tako je pisao i naš veliki biskup, nezahoravni Dobrila, komu se nemože zanijekati temeljito poznavanje naroda i jezika hrvatskog.

Za i proti talijanskom sveučilištu u Trstu. Talijanski listovi Primorja donesoše u zadnje doba vesti o ustrojenju talijanskog sveučilišta, ili bar juridičke akademije u Trstu. Tim viestim dadeše povoda razgovori talijanskih zastupnika na carevinskom vieću sa ministrom bogostovlja i nastave. Ali viestni listovi nehtjedouše priznati te vlasti izgovaraju se tim, da su doduše ministri obećali talijanom da će povoljno riešiti pitanje o talijanskom sveučilištu, nu glede mjesta, gdje bi se imalo ustrojiti, da nije jošte ništa odlučeno.

Vlada je naime kanila prvobitno talijanska predavanja prenesti iz Inomosta u Beč, ali pošto su se tomu usprotivili Talijani, odustala je za sada od te nakane.

Pitanje o mjestu ostaje dakle jošte neriešeno a Talijani, bojeći se, da bi se mogla vlada odlučiti za koji drugi grad, negoli je Trst, uprieše sve svoje sile da bude to sveučilište svakako u Trstu. Govorilo se naime zadnjih dana, da je c. kr. namjestnik za Primorje protivni sveučilištu u Trstu te da će ono biti u Graeu.

Proli tomu ustalo je talijansko političko društvo za Istru kojeg odbor stvoril u sjednici od dne 12. o. m. zaključak, da

se imade svakako otvoriti talijansko sveučilište u Trstu kako to žele Talijani. Primorja i oni južnoga Tirola i kako, te zahtjevoju prosvjetni njihovi interesi i narodno pravo Talijana.

Odbor političkog društva „Edinost“ bavio se je u zadnjoj svojoj sjednici takodjer tim pitanjem, te je zaključio jednoglasno, da se učini potrebite korake proli ustrojenju talijanskog sveučilišta u gradu Trstu. Nadalje zaključio je odbor zahtjevati od vlade, da zadovolji slovenskim praveditim i u zakonu utemeljenim zahtjevom na školskom polju u gradu Trstu; za slučaj, da „zadovolji manje opravdanim tražibajam talijanskim.

Slovenski grad Trsta mole već dvadeset godina jednu pučku školu u tom gradu ali sve njihove molbe ostale su do sada neuvažene premda imade slovenske djece: sposobne za školu u samom gradu Trstu 2000. Ta djeca gube se i muče što u talijanskim, što u njemačkih državnih školah, u kojih nemogu valjano napredovati jer nepoznaju naukovnoga jezika. Ako kani dakle vlada zadovoljiti Talijane sa sveučilištom; dužna je takodjer da dađe i tršćanskim Slovincem bar pučke škole.

Književne vesti.

Poziv na predplatu. Odlučio sam, da izdam zbirku slavenskih pripoviedaka pod naslovom: „Niz slavenskih pjesama“. U zbirci će biti zastupani glasoviti slavenski spisatelji s ovim pripoviestima: P. A. Čehov; „Crni kaludjer“ M. Gorki; „Dvadeset šest i jedna“ Sv. Čech; „Prve brige“ J. Janča; „Za tuđe grieh“ S. Goščinski; „Ada“, a možda i još koja pripoviest od M. Gorkog ili El. Orzeszkove. Da ovu zbirku uzmiognem izdati, obracam se molbom na naše rodoljubno čitace občinstvo i na ljubitelje lijepe knjige, da me što izdašnije predplatom podpomogne, jer izdanje ovakovih djela skopcano je sa velikim troškom. Polovicu čistoga prihoda (ako zbirka izadje) namienio bih: Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru i Djačkom podpornom društvu u Mostaru. Knjiga će iznositi oko 12 tiskanah araka, a ciena će biti i K 40 fl. Osim toga 10 fl. za poštarinu. Tko se želi predplatiti na ovu zbirku, neka se obrati dopisnicom na prevodioca. Ako se odazove dostatan broj predplatnika, zbirku ću što prije u tiskati dati. Tko skupi deset predplatnika, dobije jednu knjigu na dar. Pavao M. Bakoš (Selim Rakošev) Zagreb, Opátovina 49.

Razni prinosi.
Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru u Opatici darovase preko naše uprave: Ante Mihovilović K 8, sabrala sestra mu Eufenija Mihovilović dne 13. veljače t. g. u Pomeru prigodom pira brata si Ante Mihovilovića sa gospodijcom Eufenijom Mihovilović. — Ljudevit Tomićić iz Trsta K 20 za tekuću god. 1904. — M. Črnjeka, učitelj, Kastelir K 8-18. — Pop Andrija Bon, Beli Cres K 3. — Antoničić Ivan, Pula K 1.
Ukupno danas K 40-18
U broju 7. ove god. izkazano . . 885-90
Sveukupno K 926-08

Djačkomu prlp. društvu u Pazinu pripislaše našoj upravi:
Radi prepirke dvojice u „sumi“ K 1-20.
Ukupno danas K 1-20
Na račun ove god. izkazanih . . 800-84
Sveukupno K 802-04

Djačkomu prlp. društvu u Pazinu darovali su umjesto vienca na dar pokojnog si brata odnosno ujaka Luke Vitezića, dr. Dinko Vitezić te dr. Matko i Dinko Trinajstić svaki po 20 kruna.

Nešto o konsumnih zadrugah.

(Svištelak.)

Konsumne zadruge su samo grana onog velikog društvenog pokreta, koji u drugoj polovici 19. stoljeća u svim kulturnim zemljama slavi pobjedu za pobje-

dom. Kao što, dioničarsko društvo združuje silu velikoga kapitala, tako zadruge združuju mali kapital. Misao, da se zajednički nakupnje roba, sasvim je obična.

Kupi li više obitelji zajedno vagon ugljena, za to ga dobije jeftinije, u tom već leži osnovna misao konsumne zadruge. Konsumna zadruge hoće koristiti svojim članovima tim, da nakupnje na veliko robu, a da snizi što više dobavne troškove. U glavnom može tu biti dvojak forma; ili zadruge prodava svojim članovima (što jeftinije, diže ciena producenta samo za toliko, koliko iznašaju izdatci za dobavu i sl.; ili prodava za cianu, koja je uobičajena u detaljnoj trgovini, a na koncu godina dieli članovima čisti dobitak. Ova druga forma je; shodnija, jer u prvom slučaju treba veoma točno i pažljivo računati, što u drugom slučaju otpada. Čisti dobitak može se dieliti takodjer na dvanačina: prema dionicama ili prema nakupu. Dieljenje na temelju dionica vodi k dividendnoj politici, ograničuje broj dionica i briše pravi društveni karakter poduzeća. Naprotiv dieljenje prema nakupu pribavilo je toj instituciji današnji veliki razmah. Radi toga je sasvim na mjestu, da zadruge prodaje robu samo članovima. Prodaja nečlanovima krši osnovnu misao konsumnih zadruga, koja ima složiti samogospodarskoj podpori vlastitim članovima, a ne trgovačkom dobitku.

Konsumne zadruge će dakle uništiti malog detaljnog trgovca i to tim, što će se član konsumne zadruge spojiti direktno sa trgovcem na veliko. Daljni razvoj bit će taj, da se nekoliko konsumnih zadruga združiti u savez, koji će još na veće kupovati i još jeftinije davati robu, a tim će i trgovca na veliko obilaziti i spojiti će se odmah sa producentom. Ili će na koncu uzeti u svoje ruke i proizvodnju, i tako si dobariti i dobitak izradbe.

Koljevka konsumnih zadruga je Englezka. God. 1844. združilo se nekoliko siromašnih tkalača, u Rochdalu u konsumna zadruge i otvorilo svoj mali dućan. Nekoliko su tjedana plaćali sasvim male pri-nose i sabrali tako kapital 28 lib. sterlina; te počeli prodavati krumpir, maslo, kruh, ugljen i sapun. Prodavali su samo za gotovo i nečlanovima, ali ovi nisu dobivali dividende. Članovi su dobivali 5%, kamata od dionica, robu za 15 do 20% jeftinije, a dividendu u razmjeru prema nakupu. Iz taku malenih početaka liepo se razvila ta zadruge. God. 1858. ustrojila je svoj parni mlin; god. 1859. prednicom i tvornicu tkanja. Razvoj karakterišu naj-liepsje ovi brojevi:

God.	članova	dionica	promet	dobitak
		kruna	kruna	kruna
1850	600	52.105	304.593	20.416
1897	12.775	8.124.000	6.836.000	886.194

2% čistoga dobitka pripada prosvjetnim svrhama; zadruge ima danas 18 čitaonica, knjižnicu od 20.000 svezaka, kuće za stanovanje, skladišta. God. 1897. bilo je u velikoj Britaniji 1487 konsumnih zadruga sa 1.500.000 članova-pojedinaca, a 1393 družtva kao članova. Promet je bio 1-313 mil. K, a dobitak 148 mil. K. Na čelu tih konsumnih zadruga stoje 2 zadruge, koje kupuju robu na veliko u Manchestru i Glasgou, ove dodavaju robu ostalim zadrugama. Te zadruge imaju posebna skladišta za obuću, odiela, brašno itd., svoj vlastiti bankovni odio, plantaže i brodove. Zanimivo je, da su se po vremenu konsumne zadruge u Englezkoj razdielle u dva tabora: jedan hoće čisti dobitak da razdieli među konsumente; a drugi traži jednu šest dobitka i za dioničare.

Ne samo u Englezkoj, nego i u Njemačkoj, Francezkoj, Italiji i drugim naprednim i kapitalističkim zemljama šire se velikom brziom konsumne zadruge. Osobito belgijska družtva svraćaju na se pozornost ciele Evrope. Većina je u rukama radničke stranke. Najveća kon-

umna zadruga je **gostaki Voorn** (Nared) sa 6.911 članova. Ta zadruga ima jednu od najvećih pekara na svijetu, u jednom domu nalazi se dvorana za sjednice, kavana, kazalište, knjižnica, zatim i nade svoju ljekarnu, tiskaru, stacionicu, pomoćnu blagajnu. Svaki njezin član mora biti članom najmanje 20 g.) dova mirovinu (120—300 fr.), kad stupi u god. svog života. Dalje je brusselski *Maison du Peuple* (1898, 18.000 članova) Ta zadruga je dala god. 1902. od stog dobitka 26.000 fr. za bezplatnu njegovu bolesnih članova, a 5.500 fr. razdijelila je kruha badava bolesnim članovima. Osim toga dobili su članovi 85.000 fr. dividende. U Belgiji ima posebna vrst konsumnih zadruga, koje su čine gostionama. Ovdje se prodaje članovima u lokalu ili pred njim na ulici sitino jelo. — U Austriji je bilo god. 899. 759 konsumnih zadruga. Najviše ih je bilo u Moravskoj 225, zatim u Češkoj 72 itd. U Beču ima radnička konsumna zadruga preko 14 000 članova, promet bilje g. 1902, 3,948.301 K.

Za gospodarstvo su kons. zadruge važne to, što pribavljaju ljudima, gospodarski labima, dobru nepatvorenu robu za jeftin ovac. Ti ljudi su do sada morali kupovati kod malih trgovaca, koji dobivaju robu kroz nekoliko ruku, a tim roba znatno oskupljuje. Ujedno priučavaju se članovi upovati za gotovo, te tako ne postaju mali ljudi zavisni od trgovaca radi kredita. Posljedica je toga, da drži svoje kućinstvo u ravnoteži sa primiti. Brzi razvoj konsumnih zadruga dokazuje najbolje, da su te zadruge zaisto koristne pravo konsumentima. S jedne strane puzju na veliko, dakle jeftino; a s druge strane mogu računati na stalne mušterije. Pristupaju na reklami, na skupim dućanima prostorijama, nemaju riziko vjerjesije, sve to smanjuje znatno troškove u trgovini. Premda članovi ne plaćaju robu kuplje, nego u samostalnim poduzećima, obavljaju na koncu godine još i dividendu: to osobito ljude mami u zadrugu. Najjeftinijima u zadrugi je mnogo bolje nego u malim trgovinama. Od čistog dobitka osnivaju zadruge razne prosvjetne humanitarne zavode svojim članovima, ako smo već gore više pokazali.

Ostri boj nastao je u Englezkoj u konsumnim zadrugama, koji je u dnje vrieme znatno popustio. No zato u jeftinijoj borbi među konsumnim zadrugama i trgovcima neprestano traje. Tako je n. pr. savez njemačkih trgovaca 1900. zatražio, da bi bile dozvoljene konsumne zadruge samo tamo, gdje ne na dosta malih trgovina, ili gdje velika kupuća to traži. Sve konsumne zadruge i se morale za 2 godine razpustiti. Razni ozrebi bi se morali na njih staviti itd. Pod pritiskom tog pokreta proli konsumnim zadrugama zabranila je vlada odavati robu nečlanovima; što je onda malo broj članova podiglo.

Sudimo li u toj stvari pravedno, možemo biti svakako na strani konsumnih zadruga. Kao što ima pravo trgovac sititi se, da postane samostalan, tako i mali čovjek, radnik, činovnik itd. ima pravo birnuti se, da namiri svoje potrebe, po jeftinije, napose danas, gdje plaća ne iste jednako sa skupocim.

Konsumne zadruge vrijede — bar da — samo za stanovite razrede (radnike, novnike) i za veće gradove. Samostalno govornici ostaje još uvijek dosta široko polje njezin rad. Ali mnogo više škodi malim trgovinama nego konsumne zadruge: toj veliki broj, ili to, što su utocišta palih ekzistenca, koje nemaju dosta kapitala, te prodavaju robu, patvorenu u za skup novac.

Zanimivo je, da su u početku vođe njemačkih demokrata (osobito Lassalle) bili protivnici konsumnih zadruga. No, kad je znao njihovih ljudi preći u konsumne

zadruge, radi botisti, koje ona preša, morali u se i vodje sprijateljiti sa tim uređenom.

Svršavano. Opetujemo još jednom, da je strah trgovaca pred konsumnim zadrugama pretjeran. U ostalom tu se radi o tim, da im se tim načinom njihove nužne životne potrebe namaknu. I radi toga moramo simpatijom pratiti taj pokret, koji je drugdje u svijetu rodio tako obilatim plodom, dok se u nas ili radi nerazumjevanja skoro ni ne misli na nj.

—k.

Glazne vijesti.

Zahvala biskupa Strossmayera. Povodom prislave svoje 90-godišnjice upravio je preuzvišen biskup Strossmayer svojim prijateljima i stavateljima sljedeću zahvalu:

Djakovo, dne 10. veljače 1904.

Mnogobrojnim korporacijama, čitaonicama, pjevačkom društvima itd. kao i mnogobrojnim mojim znancima i prijateljima, koji su me sa svih strana naše mile domovine o moine 90. rođendanu sa toplih čestitkama izvolili sjetiti; izjavljujem ja starac, ovijem putem najtopliju moju zahvalnost. Bog draku neka ih sve obilno blagoslovi i svaki plemenitu nakunu njihovu kao svoju prihvatiti i željenomu cilju privede!

Josip Juraj Strossmayer, biskup.

Milodari za obitelji utopljenih mornara. Riečki *Novi list* poziva svoje čitatelje i imućnije rodoljube, da prisrčno na pomoć milodari mnogobrojnim obiteljima, koje su ostale nesrećene povodom potonuća parobroda „Kleka“, „Petofy-a“ i jedrenjaca „Achille F.“ Na tih brodovih bijahu skoro izključivo zapovjednici i mornari iz hrvatskog i istarskog Primorja te su mnoge naše obitelji ostale bez hranitelja i zaštitnika. Da se bieda i nevođa u crno zavištih žena i siročadih bar delomice ublaži, moli spomenuti list, da bi se tim nesrećnikom sa milodari prisrčno na pomoć. Uredništvo onog lista prima darove te će objelodaniti imena milodarnika.

Priznato i potvrđeno pravo glagoljice. Zadarskoj „Hrv. Kruni“ javljaju, da su crkvene oblasti priznale i potvrdile pravo glagoljice u selu Radošinovcu u Dalmaciji. Pučanstvo proslavilo je izvanrednim slavljem povratka mu mile glagoljice. Tri su puna dana zvonovi slavili taj radostni događaj, a mužari su orili na široko i daleko dočim je narod zapjevao himnu zahvalnicu; „Tebe Boga hvalimo“. Na vrata obiju crkava postavio se vječnu uspomenu ploče s glagoljskim nadpisom.

Evo što se postizava kad ima slogovlje i odlučnosti. Kad bi sva naša sela, i sav naš narod odlučno zahtijevao svoje pravo, stalno bi ga dobio.

Narodna na Starčevićovo poprsje. Onomad se otkrio u Sestoinama spomenik Antunu Starčeviću, djelo našega oca. Svak se je divio pred umnim licem narodnoga velikana, nu svak nije mogao doći u Zagreb, da ga vidi. Vrieme je, da se kult. Starčevića prenese u svaku hrvatsku kuću, da svaka njegovim poprsjem bude urešena, kao simbolom slobode i jedinstva Hrvatske.

Naš otac Ivan Rendić, ne moguć nam od svoje teške umjetnosti dati potrebna sredstva, da se i mi dalje naobrazimo u slikarskoj umjetnosti, darovao nam je pravo reprodukcije Starčevićeva poprsja koje je u naravnoj veličini. Mi ga odlučismo saliti u sadri, te ga prodavati rodoljubima po dvadeset kruna skupa sa drvenom skrinjom, u kojoj će se dostavljati. Ako se javi sto-rodoljuba spremnih da nabave Starčevićovo poprsje, mi ćemo narediti reprodukciju u sadri. Naručbe neka se šalju na Velebita

Rendića u Zagreb, Gundulićeva ulica broj 8.

U nadi da će rodoljubno občinstvo poduprijeti ovaj naš polihvat, unapred se svakomu toplo zahvaljujemo.

Brodovi ratne mornarice na bojištu. Na bojištu na dalekom istoku nalaze se dva broda ratne mornarice Austro-Ugarske. Brod-križar „Aspern“ kojim zapovijeda fregatni kapetan Grinzenberger, dobio je nalog, da doplovi iz Honkonga u Kinzeško more na zaštitu podanika Austro-Ugarske i da sledi pomorski rat između Rusa i Japanaca. Osim njega nije daleko bojišta brod-križar „Elisabeth“, koji je dobio nalog, da se pridruži svomu drugu.

Japanski mikado. Mnogo će zanimati sada, kadno se toliko govori i piše o rusko-japanskom ratu, doznati što god i o japanskom vladaru, o caru ili mikađu, koji nosi ime Mutsu Hito. Mikado je postao japanskim carem u svojoj 14. godini a sada su mu 52 godine.

Japanci su, kako je poznato, vrlo nizki ljudi a on je malo viši nego li njegovi žuto-kožni podanici. Njegovo lice je izrazito mongolskog tipa. Boja njegove kože je žuta kano i ostalih Japanaca, a oči su imu crne. Mikado nosi dugu, gustu kosu i šaljastu bradu. Mutsu Hito govori izključivo japanski, jer nije bio kadar da nauči nijedan strani jezik, premda je dugo godina učio francuzki i englezki. U službenim prigodama i svaki put, kad se pokazuje narodu, nosi mikado evropsku vojničku odoru, mnogo sličnu odori francuskih častnika. Do god. 1891. nosio je uvijek japansko narodno odieo, koje i sad uvijek nosi u dvoru u krugu svoje obitelji. U svom privatnom životu mikado se strogo drži japanskih običaja. On ustaje rano i radi vrlo marljivo oko državnih poslova, a zatim se obično posveti kojemu sportu. Mikado živi vrlo jednostavno i spava kao zadržaj Japanac — na vrlo tvrdoj strunjači. Japanska carica Haruko je nešto starija od mikada. Ona je vrlo energična žena i ima dosta upliva na svog muža. Mutsu Hito se pokazuje u svim službenim svečanostima zajedno sa svojom suprugom.

Japanska vojska. Povodom rata između Rusije i Japana mislimo, da će naše štovane čitatelje zanimati vojna snaga inače dosta malog Japana, koji se ote toliko ohrabrio, da se ne plaši uhvatiti u koštac sa gordom Rusijom. Sadanja je japanska vojska osnovana godine 1867. i imala je tada 9 bataljona, 2 eskadrona, i 8 baterija. Već godine 1872. uvedena je obća vojna dužnost, a od toga je vremena radio Japan na razvoju svoje vojske tako intenzivno i promišljeno, te ima danas u mirnom stanju oko 8100 častnika i 133.500 momaka, a u ratnom stanju vojsku s 12.000 častnika 350.000 momaka, 1.116 topova i 82.500 konja, koja je izvrsno organizovana, ima odlične vodje, te generalni štop, čiji su se članovi obrazovali u Njemačkoj i Francuskoj. Čete su vrlo izvježbane i disciplinirane po njemačkom načinu, neobično dobro oskrbljene a odlikuju se ustrajnošću, hrabrošću i požrtvovnošću. Japanska se vojska sastoji od 1. stajaće vojske s pričuvom, doknadnom pričuvom, 2. teritorijalne vojske, 3. zemaljskog ustanka; 4. milice otko Jaso i Čecima i 5. milice otko Gote, Rin-rin itd. Stajaća vojska služi za operacije u carstvu i izvan njega, teritorijalna vojska samo za operacije unutar carstva, dok milica služi na zaštitu otko, koji su najodjaljeniji od matere zemlje. Presentna vojna dužnost traje tri godine, u pričuvu 4/5 godine, u teritorijalnoj vojsci pet godina. Japan ima teritorijalni sistēm, te je carstvo razdijeljeno u 12 divizijskih okruga, od kojih svako obuhvaća četiri pukovnijska nadopunitelna kotara. Konji su slabi, ali se neprestano i uspjehom radi oko toga, da se i taj manjak odstrani.

Temeljni kamen za novu crkvu. O. O. Kapucina na Rieci. 11. o. mj postavio prvi temeljni kamen za novu crkvu O. kapucina na Rieci svećanim načinom i u prisutnosti crkvenih i svjetskih oblasti. Svečanost polaganja temeljnog kamena obavio je senjski biskup presvj. g. dr. Maurović.

Povodom polaganja temeljnog kamena za novu crkvu piše zagrebački „Kat. List“: Rieka iz godine u godinu raste pučanstvom, i naroda pobožnog toliko se množi, koj svojim dužnostima kršćanskim želi udovoljiti, da je sadanji broj crkva na Rieci i brojem i obsegom zaista premalen. Časni oci kapucini, koji su toliko zaslužni i obljubljeni na Rieci među pučanstvom, to najbolje osjećaju, jer je njihova crkva vazda prepuna občinstva i najobljubenija, pošto u svako doba svako može dobiti duševnu utjehu. Da se što više uzmogne udovoljiti duševnim potrebama gradjanstva i puka, odlučio se sagraditi posve novu i obsežnu crkvu na istom mjestu sa širim prostorom naokolo. U tu svrhu sakupljahu milodare, i toliko kroz dulje vremena sakupio milodara, te je prilična svota već sakupljena, i danas mogu s veseljem srđcem k djelu pristupiti. Kako se temeljni kamen svećanim načinom postavlja uz crkvene obrede, tako obavio je taj svećani čin na 11. febrara u deset sati prije podne. Crkva će biti vrlo krasna i s uredbom unutrašnjom kao i s vanjskim obsegom svojim. Bit će pak posvećena na čast bezgriješnom začetu bl. dj. Marije Lurdske.

Tko pozna prilike u religiozno-moralnom pogledu na Rieci, taj će se od srca obradovati ovome liepome podhvatu, jer će to biti od neopisive koristi i u religioznom i u moralnom pogledu pučanstva. Zato ide i svaka čest i priznanje časnim olaca kapucina, koji se ne samo toliko žrtvuju u duhovnoj pastvi ovdješnjega domaćega i okolišnjega pučanstva, nego koji eto doprinose i toliku materijalnu žrtvu i brigu oko podizanja veđega hrama božjega. Nu pošto će osobito i za unutrašnje uređenje crkve trebati puno novčanih žrtava, a časni oci i onako od milodara živu, i s milodarima grade, to od svega srca preporučamo, osobito imućnim, neka bi ih sa svojim milodarima u tom plemenitom nastojanju i podupri. Kako je sam podhvat liep, a svrha sveta, tako će i zasloga biti velika kod Boga za svaki darovani prinos u ovako plemenitu svrhu. Tko je voljan doprinieti u tu svrhu što, taj neka svoj prinos izravno pošalje na provincijala kapucina O. Bernardina na Rieci.

Zadačnice za učenice i učenike II, III, IV i V. razreda nižih pučkih škola ili sastavi, priredjeni na temelju čitanaka, nastavnovala plana te postojeće naučne osnovne. Sastavio je Franjo Bartuš, rav. učitelj Lašćinske pučke škole u Zagrebu. Ciena je svakoj zadačnici 20 fil., a za poštarinu 5 fil. više.

Sve obrazovane evropske zemlje imaju takove zadačnice, samo je još Hrvati ne imaju. Stega sastavljač drži, da će je hrvatsko učiteljstvo srdačno pozdraviti i ovesti za djecu u svojim razredima. Tim se sastavcima u velike olakšava rad učitelju, osobito na selu, gdje učitelj običava po više razreda zajedno, a u dijece se pobudjuje volja za pismeni rad. Pojedine zadaće su kratke i jezgrovite, a u svakoj je skoro istaknuta koja etična ideja.

Letilo za korizmenu izpovied ili pričest izvršuje naša tiskara u crnom ili crvenom tisku. Kod naručbe od najmanje 500 komada, po 40 h. 100 komada.

Izlas prisosa stiglih na ravnateljstvo
dražbe Sv. Cirila i Metoda za Istru
tekom mjeseca listopada 1903.

- G. Albert Džubičić trgovac u Karlovcu mjesto vijenca na odar pok. Ljuboslave Balas (po gosp. dru. B. Vinkoviću) 10—
- G. J. Rabar, Osiek (gimn. ravnatelj) sabranih u prijateljskom društvu 22—
- Od g. dra. Bajanovača sveučiliš. profesora, Zagreb 20—
- Od g. Drag. Smojvera urednika „Hrvata“ Gospić, u 3 obroka 123-40
- Gđ. g. Lovra Magdalena u Zagrebu, sabranih od članova „Jour Fix-a“ 8—
- Po g. dru. F. Brnčić od Pavla Radimiri na uspomenu pok. kapetana Bože Radimiri 20—
- Uredništvo „Tjednika“ u Belovaru 68-60
- Gđja Marija Černe sabranih kod g. V. Cara Emina prigodom igre 8—
- Zapis pok. Ružice Kvaternik poslao g. dr. B. Vinković iz Karlovca po odbitku čuvarine (K 2) 198—
- G. dr. Božo Vinković daruje trošak za biljge i postarinu 1-04
- Zapis Fr. Pevalak u Zagrebu. Po odbitku biljega, pristojbe i postarine 1956-50
- Administracija „Hrvatskoga Prava“ u Zagrebu 1000.—
- Uprava „Osvita“ Mostar, sakupljenih od Vidije Kresića trgovca u Mostaru 11-72
- G. dr. Božo Vinković od veselog društva u gostioni g. Brelsa u Karlovcu sabranih 2-20
- Podružnica u Zrenju članarine i darova 24-43
- G. A. Hercelj, Sv. Križ-Zacretje, kod branja Ferde Fisira sakupljenih 13-30
- Uprava „Narodnih Novina“ 128-10
- Podružnica u Podgrađu 47-88
- G. A. J. Mrakovčić pravnik u Puntu u ime maturanata Sušacke gimnazije godine 1901./1902. 200—
- G. dr. Laginja I. od A. Schlogel iz Koprivnice sabranih od svećenstva koprivničkog kotara 25—
- Primljenih od Lovra Skaliera iz Pale 5—
- Posujilnica u Voloskom za god. 1902. 300—
- Posujilnica u Voloskom za god. 1903. 400—
- Za mjesec studeni:
- G. dr. Božo Vinković kod posvećenja kuće „Vel. Toro“ u Karlovcu sabranih. K 3—
- G. J. Benigar u Sv. Mateju ostalih računa u gostioni 1-62
- Na piru g. Frana Mavar i gđjice Milice Pošić u Zagradu na predlog g. Dinka Spinića sabranih 25-40
- Uprava „Pučkog Prijatelja“ Krk šalje kod gl. skupštine „Gospod. zadruga“ sabranih 20—
- G. dr. Božo Vinković šalje kod veselog društva pri Martinjskoj večeri u gostioni Lackner sabranih 5-82
- Uprava „Agrarmer Tagblatt-a“ 171—
- G. Bahrja Kadić na prvom sielu „Trebevića“ u Sarajevu sabranih 20—
- Dr. Lopašić urednik „Svjeta“ u svatovih Maksima Stipinca i gđjice, Bože Mrzljak u Krasiću, sakupljenih 46-30
- G. Luka Delić krznar u Vinkovci, sakupio (poslala Uprava „Glasa Naroda“, Zagreb) 4-10
- G. Dr. Harambašić u Zagrebu 60—
- Uprava „Obzora“ u Zagrebu 1241-20
- Podružnica u Bermu 36-52
- Plemenitim darovateljem sveučilj. savjetnikom dr. B. Vinkoviću zahvaljuje O d b o r

Zahvala.

Najtoplije se zahvaljujemo p. n. gospodi prijateljima i znancima jednoga i drugoga spola, koji imadjuhu dobrotu-sudjelovati sprovođa našega miloga oca, dotično djeđa i brata, pokojnog Luke Vitezića, ili koji nam bilo ustmeno bilo pismeno ili brzojavnim putem priobčiše svoje sautešće zbog teškog gubitka.

U Vrniku, dne 18. veljače 1904.

Dr. Mate Vitezić, c. kr. nadzornik u. m. sin, za sebe i za svoju obitelj.
Jesjo Vitezić, načelnik obćine Vrnik, sin za sebe i za svoju obitelj.
Mare udova Orčić, kći za sebe i za svoju obitelj.
Luka Vitezić pok. lva, unuk za sebe i za svoju obitelj.
Dr. Đoko Vitezić, financijski prokurator u. m. brat.
Dane Sparazić rođjena Vitezić, sestra za sebe i za svoju obitelj.
Mare Trinajstić rođjena Vitezić, sestra za sebe i za svoju obitelj.

POZIV

na XVI. redovitu glavnu skupštinu Kotarske Gospodarske Zadruga Volosko-Opatija koja će se održavati u **Mošćenicah dne 6. marča 1904.**

u 8 ura pr. p. u dvorani gostione Velebit, uz slijedeći dnevi red:

1. Pozdrav predsjednika; 2. pročitavanje zapisnika glavne skupštine 28./12. 1902; 3. izvješće tajnikovo; 4. izvješće blagajnikovo i proračun za g. 1904; 5. ponovna razprava o pravilih društva za osjegeranje života; 6. praktično predavanje o pčelarstvu sa pokazanjem novih košnica; 7. In. predlozi.

Medju članove, koji su uplatili članarinu za g. 1903. podiellit će se ždriehom dvie nove košnice, 20 poža za ciepanje loza, četiri poučne knjige o pčelarstvu i više gospodarskih koledara.

Svaku je članu slobodno dovesti sobom kojega nećana. — Račun stoje gg. članovom na uvid kod zadrudnoga tajnika.

VOLOSKO, 20. marča 1904.

Predsjednik: V. Tomićić. Tajnik: Dr. M. Trinajstić.

Neka se zahtieva

u vlastitoj dobrobiti vašda

Prava Kathreinerova Kneippova sladna kava

samo u omoćina sa zahtitain znakom župnik Kneipp i sa imeom Kathreiner, pa se neka bristljivo odkloni svako preuzete svih manjevrednih patrovina.

04.174a

Svoji k svojim!

Skladište pokućstva

goričko-selkanske

STOLARSKE ZADRUGE

(prije Antun Černigoj)

TRST

Via di Piazza vecchia 1, polak crkve Sv. Petra.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Pokućstvo izradjuje se samo u peći izsušenim drvom.

Konkurencija izključena. — Za solidnost se jamči.

Prodaje se, takodjer uz mjesečnu odplatu.

Zastupstvo u Trstu, Splitu i Aleksandriji.

Ilustrovani cijenici se šalju na zahtjev.

Javna zahvala.

Gospodinu predsjedniku c. kr. kotarskog školskog vieća, gg. činovnikom c. kr. kot. poglavstva i ostalih mjestnih ureda, gg. načelnicima Malog i Velog Lošinja kao predsjednicima mjestnih školskih vieća, slavnim ravnateljstvima pučkih škola u Malom i Velom Lošnju, častnome svećenstvu i redovnicima, slavnim društvima i zadrugama, kao i svim inim prijateljima koji su tiekoim bolešti i preminuća našeg nezaboravnog sina, dotično supruga i brata, bivšeg c. kr. kotarskog školskog nadzornika

Pavla Ivana Skopinića

sautešćem pratili žalost u obitelji, a na dan sprovođa viencima ili inače izkazali pokojniku zadnju počast, harna i ganuta srca zahvaljuju

Marija ud. Skopinić, majka. Jelisava rođ. Premuda, supruga.

Franjo, Vjekoslav braća; sestra Eucheria.

Mal. Lošinj, dne 12 febrara 1904.

OGLAS

Gospodo biciklisti!

Tvrđka „Laurin Klement“ posjeduje najpoznatiju fabriku **MOTOR-BICIKLETA.**

Pri naručivanju motora obratite se na

Ivana Novaka u Pazinu

koji će Vam, netom budete zatražili, franko i gratis poslati cjenik i raztumačiti Vam konstrukciju i savršeno funkcioniranje stroja.

Sa veštovanjem

Ivan Novak.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadrudnih diełova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka, te plaća od

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog otkaza, iznose do 400 K uz otkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz otkaz od 14 dana a tako i veće iznose ako se nije kod uložnja suglasno ustanovio veći ili manji rok za otkaz.

Zajmове (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Društvena pisarna blagajna nalazi se u **Via Civita br. 5,** prizemno lijevo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Po visokoj kr. zem. vladi proglašena ljekovitom vodom rudnicom čista alkaličko-muriatička

Apatovačka kiselica

nije samo najbolje i najzdravije

stolno pice,

već je i najkorisnija i najglasovitija.

liekovita voda, * * * * *

koja je od prvih liečničkih autoriteta preporučena i djeluje neopodriljivo kod bolešti želudca, pluća, grkljana, raznih katara, astme, mješurca, kamencu, hemeroida (zlatne žile), natekih i iznatih jetara, žgaravice i raznih ženskih bolešti.

Odlikovana sa 13 zlatnih i srebrnih kolajna.

Upraviteljstvo vrela Apatovačke kiselice, Zagreb, Ilica broj 17.

Debliva se u svim ljekarnama, trgovinama mirisnoj, restoracijama i gostionicama.

